

Møtedato: 30. oktober 2019
Arkivnr.:

Saksbeh/tlf:
Kirsti F. Tidemann, 75 51 29 00

Sted/Dato:
Bodø, 23.10.2019

Styresak 107-2019 **Budsjett 2020 foretaksgruppen, rammer og føringer**

Saksdokumentene var ettersendt.

Formål

Formålet med denne styresaken er å:

- redegjøre for konsekvenser av forslag til statsbudsjett 2020.
- foreslå saldering av budsjett 2020.
- vedta endelige budsjettrammer og økonomiske resultatmål for 2020.
- redegjøre for helseforetakenes omstillingsutfordringer for 2020.

Styresaken bidrar til å oppfylle Helse Nords strategi gjennom å gi presise rammebetingelser og føringer som grunnlag for god virksomhetsstyring.

Beslutningsgrunnlag

Forslag til statsbudsjett 2020

Med bakgrunn i målet om å skape pasientens helsetjeneste vil styringskrav og delmål i oppdragsdokument og foretaksmøte for 2020 samles i følgende hovedområder:

- Redusere unødvendig venting og variasjon i kapasitetsutnyttelsen
- Prioritere psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling
- Bedre kvalitet og pasientsikkerhet
- IKT
- Ressursutnyttelse og samordning

I sum medfører forslag til statsbudsjett 2020 rammebetingelser omtrent som lagt til grunn i *styresak 72-2019 Økonomisk langtidsplan 2020-2023 - inkl. rullering av investeringsplan 2020-2027* (styremøte 28. juni 2019). Hovedområdene følges opp i budsjettopplegget gjennom prioriteringene som er gjort i plan 2020-2023. Forslag til disponering i denne saken innebærer en ytterligere styrking av IKT og prehospitale tjenester.

Forslag til statsbudsjett 2020 innebærer en realvekst på omlag 110 mill. kroner fra vedtatt budsjett 2019. Budsjettopplegget er stramt, og omstillingsbehovet i helseforetakene er betydelig. Adm. direktør mener at budsjettopplegget er gjennomføres, men det forutsetter at helseforetakene gjennomfører nødvendig omstilling.

I forslag til statsbudsjett 2020 legges det til rette for en samlet vekst i pasientbehandlingen på 1,5 % på nasjonalt nivå. Krav om at tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB) og psykisk helsevern hver for seg skal ha en årlig vekst som er høyere enn somatikk, videreføres.

Sektoren pålegges et effektiviseringskrav på 0,5 % av driftsutgiftene. Basisrammen til Helse Nord reduseres med 64 mill. kroner. I tillegg underreguleres aktivitetsavhengige inntekter med om lag 23 mill. kroner. Parallelt med reformen tilbakeføres basisbevilgning med 71 mill. kroner for å gi rom til investeringer. Adm. direktør legger til grunn at nødvendig effektivisering i foretaksgruppen realiseres med bakgrunn i økonomiske resultatkrav og årlig omstillingsbehov.

Forslag til statsbudsjett 2020 forutsetter at pensjonskostnadene videreføres fra nivå lagt til grunn i revidert nasjonalbudsjett 2019. Dette medfører en økning av basisrammen på 154 mill. kroner, og en kostnadsøkning på om lag 106 mill. kroner fra vedtatt budsjett 2019.

Forventet lønns- og prisstigning er 3,1 %, men basisrammen justeres med vel 2,7 %. Dette skyldes at pensjonskostnader trekkes ut av grunnlaget for prisjustering, siden større endringer i disse kostnadene finansieres særskilt.

Reduksjon i inntekter som følge av nasjonal inntektsmodell er 11 mill. kroner høyere enn forutsatt i plan. Oppdatering av kvalitetsbasert finansiering medfører en inntektsvekst på om lag 14 mill. kroner som vil videreføres helseforetakene. Adm. direktør legger opp til at rammene for kvalitetsbasert finansiering kommuniseres administrativt til helseforetakene, når disse er klare.

Det foreslås at de regionale helseforetakene får overført finansieringsansvaret fra folketrygden for enkelte legemiddelgrupper fra 1. september 2020. Basisrammen økes for å håndtere dette.

Forslag til prioritering

I sum er det 54,4 mill. kroner disponibelt for prioritering av RHF-styret. Dette består av:

- 8,0 mill. kroner avsatt til styrets disp./utvikling av Helse Nord, styresak juni 2019.
- 2,7 mill. kroner udisponert i plan 2020-2023.
- 17,5 mill. kroner i handlingsrom etter fremlegging av statsbudsjettet.
- 11,6 mill. kroner i forventede økte renteinntekter
- 10,0 mill. kroner i forventet budsjettbesparelse i tilskudd til pasientskadeerstatning
- 4,5 mill. kroner er disponibelt som følge av prisjustering av sentralt tilbakeholdt basisramme.

Adm. direktør foreslår å:

- Beholde beløp til styrets disp./oppfølging av utviklingsplan 8 mill. kroner.
- Øke budsjettet for e-helse med 8 mill. kroner utover forutsetningene i plan 2020-2023.
- Sette av ytterligere 19 mill. kroner til styrets disp. for å håndtere risiko innen e-helse-området og nasjonale IKT-tiltak.

- Øke budsjett til luftambulansse med 12,8 mill. kroner utover forutsetningen i plan som følge av økt forbruk.
- Styrke miljøgiftsenteret ved Universitetssykehuset Nord-Norge HF med 1 mill. kroner, jf. styrets vedtak i *styresak 100-2019 Miljøgiftlaboratorium ved Universitetssykehuset Nord-Norge HF - status og framtidsperspektiv* (styremøte 25. september 2019).
- Finansiere ny nasjonal medisinsk referansefunksjon for serologisk parasittdiagnostikk med 2,6 mill. kroner.
- Styrke innkjøpsområdet med 3 mill. kroner.

Øvrige endringer

Helse Nord er tildelt 10 mill. kroner i særskilt tilskudd for opprettelse av 19 LIS1-stillinger fra andre halvår 2020. Det er signalisert en økning til 38 stillinger i 2021. Bevilgningen fordeles senere.

Det er flere endringer i rammeinntektene knyttet til forventede økninger i ISF og andre inntekter som følge av:

- Flere personellgrupper kan utløse ISF.
- Noen nye legemidler i 2019 skal delvis finansieres av ISF fra 2020.
- ISF-andelen innen psykisk helse og rusbehandling øker.
- Egenandeler (alle) og ikke-møtt gebyr i somatisk virksomhet økes.

Som en del av budsjettoplegget for 2020 foreslås det at Helse Nord IKT HF pålegges å redusere budsjettet med 10 mill. kroner fra planforutsetningene, slik at dette blir kostnadsbesparende for de øvrige helseforetakene i Helse Nord.

I sum vil forslaget til saldering styrke helseforetakene med om lag 24 mill. kroner (+10 mill. kroner reduserte kostnader i Helse Nord IKT HF + 14 mill. kroner økt kvalitetsbasert finansiering). Pensjonskostnadene i helseforetakene øker med om lag 106 mill. kroner totalt. Kostnadsøkningen er forskjellig mellom helseforetakene. Når økt bevilgning fordeles etter inntektsmodellene, gir det noen avvik samlet med kostnadsøkningen. Hovedårsaken til avvikene vil være konsekvenser av bemanningsendringer, dvs. egne beslutninger som det ikke er ønskelig å kompensere. Økningen i pensjonskostnader har vært størst i Universitetssykehuset Nord-Norge HF og Hegelandssykehuset HF.

Likviditet og kassakreditt

Pensjonspremien i 2020 forventes å bli større enn pensjonskostnadene. Forslag til statsbudsjett vil i hovedsak løses gjennom økt kassakredittramme i Norges bank, men også bruk av opparbeidet premiefond i KLP. Dette innebærer en forskyvning av likviditet fra helseforetakene til Helse Nord RHF med tilhørende renteeffekter.

Helse Nord RHF er innvilget lån til nye Narvik sykehus og nye Hammerfest sykehus med lånerammer for 2020 på henholdsvis 139 og 173 mill. kroner. Dette er omlag som forutsatt i plan.

Helseforetakenes omstillingsbehov 2020

Omstillingsbehovet for 2020 er betydelig og anslått til størrelsesorden 430 mill. kroner for helseforetakene, om lag 2,3 % av foretaksgruppens budsjetterte omsetning i 2019. Helseforetakene er underveis i budsjettprosessen og har krav til endelig styrebehandling innen 13. desember 2019.

IKT-satsningen stiller store krav til omstilling og organisasjonsutvikling i helseforetakene, for at tilhørende gevinstpotensial kan tas ut. Framskrivning av IKT-kostnader i foretaksgruppen viser en kostnadsøkning på om lag 60 mill. kroner (10 %) fra 2019 til 2020.

Målt mot omsetning har Finnmarkssykehuset HF klart størst utfordring i Helse Nord (4,1 %), mens Helgelandssykehuset HF har lavest (1,2 %).

Finnmarkssykehuset HF har fremdeles en drift som ikke balanserer. Helseforetaket har en utfordring på om lag 90 mill. kroner for 2020 og har tiltak for om lag 100 mill. kroner. Styret i helseforetaket har vedtatt en tiltaksplan for å løse utfordringene, og som skal sette helseforetaket i stand til å håndtere kostnadene med nytt sykehus i Hammerfest. Helseforetaket er kommet tidligere i gang med budsjettprosessen enn før, og oppfølgingen av tiltakene er styrket. Adm. direktør mener helseforetaket kan realisere kravene i oppdragsdokumentet og samtidig realisere nødvendig overskudd i driften på 24 mill. kroner.

Universitetssykehuset Nord-Norge HF har om lag 214 mill. kroner i omstillingsutfordring for 2020, hvorav 80 mill. kroner gjelder nødvendig omstilling for å frigjøre ressurser til prioriterte områder. Adm. direktør mener helseforetaket har gode muligheter for å realisere resultatkravet.

Nordlandssykehuset HF har en estimert omstillingsutfordring på i overkant av 100 mill. kroner i 2020. Helseforetaket har pr. dags dato ikke utarbeidet en komplett plan for å håndtere utfordringen for 2020. Adm. direktør forventer at helseforetaket utarbeider konkrete tiltak for å løse resultatkravet.

Helgelandssykehuset HF har utfordringer i størrelsesorden 24 mill. kroner for 2020. Pr. dags dato har ikke helseforetaket en oppdatert tiltaksplan for å løse omstillingsutfordringen. I budsjettet for 2019 ble det identifisert flere fellestiltak som skulle gi en økonomisk effekt inneværende år. Flere av disse tiltakene er organisasjonsutviklingsprosjekt som tar tid. Noen av disse tiltakene vil etter hvert gi økonomisk effekt inn i 2020. Adm. direktør forventer at Helgelandssykehuset HF klarer å realisere overskuddskravet på 20 mill. kroner.

Sykehusapotek Nord HF har tiltak for 0,5 mill. kroner for å realisere et internt mål om overskudd på 1 mill. kroner.

Helse Nord IKT HF vil måtte redusere sitt kostnadsnivå med 10 mill. kroner fra 2019, jf. forslag til vedtak i saken.

Medbestemmelse

Konserntillitsvalgte og konsernverneombud i Helse Nord RHF ble orientert om arbeidet med *Økonomisk langtidsplan 2020-2023, inkludert rullering av investeringsplan* i samarbeidsmøte, den 9. april 2019, jf. sak 39-2019, og det ble gjennomført temamøtet om økonomisk langtidsplan 14. juni 2019.

Økonomisk langtidsplan 2020-2023 - inkl. rullering av investeringsplan 2020-2027 ble drøftet med de konserntillitsvalgte og konsernverneombud i Helse Nord RHF 25. juni 2019.

Budsjett 2020 foretaksgruppen, rammer og føringer vil bli drøftet med de konserntillitsvalgte og konsernverneombud i Helse Nord RHF 28. oktober 2019. Protokoll fra drøftingsmøte legges frem ved møtestart.

Brukermedvirkning

Budsjett ble behandlet i det Regionale brukerutvalget i Helse Nord RHF, den 16. oktober 2019, jf. RBU-sak 63-2019. Følgende vedtak ble fattet:

1. *Informasjon om budsjett 2020 tas til orientering.*
2. *Regionalt brukerutvalg ønsker i behandlingen av budsjett 2021 å få mulighet til å komme med innspill på et tidligere tidspunkt i prosessen.*

Adm. direktørs vurdering

Forslag til statsbudsjett 2020 medfører rammebetingelser om lag som lagt til grunn i plan 2020-2023. Helseforetakenes rammebetingelser styrkes noe fra forutsetningene i planen.

Sentralt overskuddskrav opprettholdes i foreslått opplegg, noe som er en viktig forutsetning for gjennomføring av investeringsplanen. Adm. direktør vurderer risiko innen e-helse som høy og foreslår derfor at det tas høyde for dette i opplegget.

Adm. direktør foreslår å videreføre krav til helseforetakene innenfor de særskilte satsningsområdene i statsbudsjettet, herunder reduksjon av unødvendig venting, bedre kvalitet og pasientsikkerhet og å prioritere psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling. Dette vil inkluderes i oppdragsdokument 2020.

Det er en utfordrende økonomisk situasjon særlig i Nordlandssykehuset HF, Finnmarkssykehuset HF og Universitetssykehuset Nord-Norge HF. Resultatutviklingen har vist bedring utover i 2019, men gjennomføringsevnen må fremdeles forbedres.

IKT-satsningen stiller store krav til endring og organisasjonsutvikling slik at gevinster, både i form av bedre kvalitet og pasientsikkerhet, men også økonomiske, kan tas ut. Dersom helseforetakene ikke lykkes med å få balanse i driften, vil adm. direktør komme tilbake til eventuelle endringer i investeringsplanen ved rullering 1. halvår 2020.

Styret i Helse Nord RHF inviteres til å fatte følgende vedtak:

1. Styret i Helse Nord RHF viser til styresak 72-2019 Økonomisk langtidsplan 2020-2023 - inkl. rullering av investeringsplan 2020-2027 (styremøte 28. juni 2019). Denne skal ligge til grunn for virksomheten i 2020.
2. Helse Nord IKT HF pålegges å redusere budsjettet for 2020 med 10 mill. kroner fra planforutsetningene.
3. Adm. direktør gis fullmakt til å fordele tilskudd til kvalitetsbasert finansiering mellom helseforetakene.
4. Resultatkrav for 2020 vedtas i tråd med styresak 72-2019 som følger:

Helse Nord RHF/styrets disposisjon	+ 146 mill. kroner
Finnmarkssykehuset HF	+ 24 mill. kroner
Universitetssykehuset Nord-Norge HF	+ 40 mill. kroner
Nordlandssykehuset HF	+ 5 mill. kroner
Helgelandssykehuset HF	+ 20 mill. kroner
Sykehusapotek Nord HF	+ 1 mill. kroner
Helse Nord IKT HF	0 mill. kroner
Sum	+ 236 mill. kroner
5. Basisrammen for 2020 fastsettes mellom helseforetak og formål slik (i 1000 kr):

Sum av Basisramme						
	FIN	UNN	NLSH	HSYK	RHF	Totalsum
Ambulanse	180 897	317 889	223 146	138 714	518 000	1 378 646
Pasientreiser	255 421	211 337	251 110	145 648	30 000	893 514
Psykisk helse	280 623	961 726	811 847	261 697	103 907	2 419 800
TSB (rus)	23 703	164 843	24 888	34 620	136 000	384 054
Somatikk	753 880	2 979 992	1 546 113	759 486	645 290	6 684 761
Overgangsordninger	23 128	169 161	33 345	6 017		231 652
Kapital	136 381	354 892	317 754	88 479	89 552	987 057
Felleskostnader/adm					282 000	282 000
Totalsum	1 654 033	5 159 841	3 208 202	1 434 660	1 804 748	13 261 484

Øvrige inntekter fastsettes i tråd med vedlegg 1 i utredningen til denne styresaken ad. inntektsrammer 2020.

Bodø, den 23. oktober 2019

Lars Vorland
Adm. direktør

Vedlegg: Utredning